

Psihanaliza si analiza media

Psihanaliza

- Critica psihanalitică este o formă de psihanaliză aplicată, o știință care se ocupă cu interacțiunea dintre procesele conștiente și inconștiente și cu legile funcționării mentale. Nu trebuie confundată cu psihoterapia care se ocupă cu tratarea bolilor mentale sau problemelor comportamentale, deși mulți psihoterapeuți folosesc diferite feluri de analiză în munca lor.

- Mai degrabă, critica psihanalitică este una din multele forme de studiu care folosește concepte din psihanaliză pentru a înțelege diverse subiecte. Există astfel sociologi, antropologi, politologi cât și critici înclinați spre folosirea unor elemente de teorie psihanalitică în domeniul lor.

- Freud nu e cel care a descoperit inconștientul; Platon, Nietzsche, Bergson și mulți alții au discutat subiectul înaintea lui Freud. Totuși, Freud a dezvoltat acest concept cel mai în amănunt. În continuare vom prezenta doar câteva dintre conceptele cele mai importante ale lui Freud, concepte care pot fi aplicate mediilor pentru a clarifica cum funcționează și cum ne afectează.

Mecanismele de auto-apărare

- Mecanismele de autoapărare sunt variile tehnici pe care ego-ul le folosește pentru a controla instinctele și a alunga anxietățile. Toți ne folosim de aceste mecanisme din când în când, deși rareori suntem conștienți de aste. În mod similar, multe din conținuturile din media implică ființe umane în tipuri de relații variate, foarte multe dintre personajele pe care le vedem sau despre care citim pot fi deseori interpretate în termeni de mecanisme de apărare.

Mecanismele de auto-apărare

- Comportamentul lor s-ar putea să ne fie mai clar dacă putem să-l relaționăm de mijloacele de apărare pe care oamenii le folosesc pentru a-și menține echilibrul. Putem de asemenea să înțelegem fascinația noastră față de media în termeni de mecanisme de autoapărare.

Mecanismele de auto-apărare

Iată o listă cu câteva dintre cele mai importante mecanisme de autoapărare:

- **Ambivalența:** un sentiment simultan de iubire și ură sau atracție și repulsie față de o aceeași persoană sau obiect. Uneori aceste sentimente alternează în succesiune rapidă la oamenii care vor să gratifice dorințe contradictorii.
- **Evitarea:** Refuzul de a se implica cu subiecte care sunt deranjante pentru că sunt conectate cu impulsuri agresive sau sexual inconștiente
- **Dezavuarea sau negarea:** Refuzul de a accepta realitatea a ceva ce generează anxietate prin blocarea din conștient sau prin implicarea în fantezii în care se împlinesc dorințele
- **Fixația:** Preocuparea obsesivă sau atașamentul față de ceva, în general rezultat al unei experiențe traumatice

Mecanismele de auto-apărare

- Identificarea: Dorința de a deveni ca cineva sau ceva într-un aspect de gândire sau comportament
- Proiecția: O încercare de a nega sentimente negative sau ostile din sine prin atribuirea acestora altcuiva. Astfel o persoană care urăște pe cineva va proiecta acea ură pe altul, percepend acea persoană ca fiind cea care urăște
- Raționalizarea: Oferirea unor motive sau argumente logice pentru un comportament generat de inconștient sau determinanți non-raționali
- Regresie: Întoarcerea individului la un stadiu mai timpuriu al dezvoltării în momentul în care se confruntă cu o situație stresantă sau care provoacă anxietate
- Represie: Ștergerea din conștientă a dorințelor instinctuale, amintirilor inconștiente. Acesta e considerat a fi cel mai de bază mecanism
- Supresie: Scoaterea din minte și conștientă intenționată a ceva ce individul găsește dureros Acesta e al doilea cel mai de bază mecanism de apărare (pentru că supresia e voluntară, materialul suprimat poate fi rechemat ușor, spre deosebire de materialul reprimat care este foarte dificil de adus în conștientă).

Interpretarea viselor și limbajul mediat

- Jaques Lacan este cel mai proeminent dintre structuraliștii francezi care au susținut potențialul teoriei psihanalitice în analiza media. El sugera utilitatea conceptelor semiotice de metaforă și metonimie pentru înțelegerea viselor. Condensarea, potrivit lui Lacan, e similară cu metafora, și înlocuirea (displacement) e similară cu metonimia.

Interpretarea viselor și limbajul mediat

- În condensare și în metaforă, legăm două concepte; în displacement și în metonimie substituim un obiect pentru un altul. Lacan nu e de acord cu Freud asupra naturii inconștientului. Potrivit lui Freud, inconștientul e haotic și proverbal, iar Lacan susține că „inconștientul e structurat ca un limbaj”, ceea ce sugerează că semiotica și lingvistica pot fi folositoare în înțelegerea modului în care operează inconștientul.

Interpretarea viselor și limbajul mediat

- Multe din produsele mass-media pot fi văzute ca fiind similare cu visele – în analiza acestora trebuie să căutăm distorsiuni și deghizări, trebuie să ne preocupăm cu inconștientul și cu cenzura, trebuie să legăm ceea ce descoperim în lucrările mediate cu istoriile personale ale celor care visează (ceea ce implică atât biografiile cât și situația lor socială). Trebuie să recunoaștem de asemenea influențele psihicelor creatorilor și interpretatorilor acestor lucrări.

- Putem presupune că pe lângă comunicarea de suprafață dintre artist/creator și audiență/receptor, există de asemenea comunicare între subconștientul sau inconștientul unuia spre al celuilalt astfel încât câteva dintre cele mai importante aspecte a ceea ce primim din media pot fi imersate și greu observabile. De aceea studiul psihicului e atât de important.

- Simon Lesser (apud. Arthur Asa Berger – Media Analysis Techniques) comentează rolul psihanalizei în analiza literaturii, comentariu ce poate fi extins tuturor mediilor:
- *„Virtutea supremă a psihanalizei, din punctul de vedere al utilității ei pentru studiul literar, este aceea că a investigat chiar aspectele naturii umane cu care cei mai mari scriitori de ficțiune s-au preocupat: emoția, inconștientul sau bazele noastre comportamentale abia parțial înțelese. Spre deosebire de alte psihologii, dar similar cu Sofocle și Shakespeare, Tolstoi și Dostoievski, Melville și Hawthorne, s-a preocupat cu explozivele forțe non-raționale care joacă un rol atât de important în determinarea destinului nostru cât și cu partea din noi care încearcă deseori în zadar să le controleze și să le direcționeze.”*

“Ne oferă un corp de cunoștințe sistematic și validat despre aceste forțe. Presupunerea mea e că pe măsură ce citim, înțelegem inconștient măcar o parte din semnificația secretă a poveștii; într-o anumită măsură plăcerea noastră e un produs al aceste înțelegeri. Dar unii cititori continuă și încearcă să afle efectul pe care povestea îl are asupra lor și să descrie ce-au descoperit. În relație cu aceste activități critice, care trebuie diferențiate de experiența cititului propriu-zis, conceptele psihanalitice se pot dovedi neprețuite. Acestea fac posibilă tratarea unei porțiuni a răspunsului nostru care nu era până atunci accesibilă criticii, ne permit să explicăm reacții care erau intuitive, fugitive și deseori non-verbale și ne pun la dispoziție cheia la elementele din poveste responsabile pentru acele reacții.”